

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Тези доповідей

**Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічний розвиток і спадщина
Семена Кузнеця»**

30–31 травня 2019 р.

УДК 330.3

М 34

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
(протокол № 8 від 3 травня 2019 р.)*

М 34 Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця» : тези доповідей, 30–31 травня 2019 р. – Харків : ДІСА ПЛЮС, 2019. – 442 с.
ISBN 978-617-7645-61-9

У збірнику наведено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця». Представлено теоретичні та практичні результати наукових досліджень і розробок вчених щодо проблем економічного розвитку, циклічної динаміки соціально-економічних процесів, модернізації системи освіти, соціального розвитку суспільства, використання сучасних інформаційних технологій в управлінні системами, моделювання бізнес-процесів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

УДК 330.3

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Теоретичним підґрунтям формування концепції стратегічного управління стали роботи Ф. Селзника "Управління та адміністрування" та А. Чандлера "Стратегія та структура" [6], у яких вчені довели доцільність погляду на стратегічне управління, як сполучення внутрішніх резервів підприємства із очікуваннями зовнішнього оточення. Розуміння необхідності створення стану відповідності внутрішніх резервів підприємства можливостям зовнішнього середовища для забезпечення успішного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі обумовило виділення стратегічного управління в окрему підсистему менеджменту із зовсім іншою структурою, задачами, об'єктом та предметом дослідження. Вперше науковці при оцінці результатів економічної діяльності підприємства змістили акцент на зовнішню складову, як основу економічного зростання підприємства у довгостроковій перспективі. Збільшення впливу факторів зовнішнього середовища має диференційовану структуру у кожен часовий період з моменту появи підсистеми стратегічного управління: 20-ті рр. 20 ст. науково-технологічний прогрес засобів виробництва сприяв формуванню науково-технологічній революції, 60-ті роки 20 ст. насичення потреб покупців викликає необхідність впровадження маркетингової складової у діяльність підприємств, 70-80 рр. 20 ст. поява наднаціональних інституцій та міжнародних організацій змінили суттєві акценти регулювання економічних відносин у зовнішньоекономічній сфері, 90-ті рр 20 ст. по теперішній час збільшення інтенсивності конкретної боротьби, поступова олігополізація міжнародних ринків та впровадження принципів підприємництва потребує оновлення категоріально-методологічної бази концепції управління підприємством [8]. Загалом, доцільно визначити чотири базових етапи розвитку концепції стратегічного управління підприємством, які обумовили його сучасний стан та інтерпретацію поняття стратегічне управління, що визначаються у даному дослідженні у якості окремих наукових підходів.

На наш погляд першим за хронологією науковим підходом щодо визначення сутності стратегічного управління є ендегенний підхід, який розглядає стратегічне управління як процес прийняття управлінських рішень підприємством для покращення внутрішніх показників його діяльності. Основними представниками даного

наукового підходу були І. Глук, Л. Джаух, А. Томпсон, А. Стрикленд [1, 6, 11]. Аналіз наукових досліджень основних представників ендегенного підходу дозволяє надати наступну інтерпретацію терміну стратегічне управління: стратегічне управління – це функціональний вид управління в теорії прийняття рішень, що обґрунтовує та дозволяє зробити вибір перспективної мети розвитку підприємства на основі подальшої її декомпозиції у планах та програмах довгострокового розвитку підприємства для досягнення корпоративних цілей. Аналіз даної інтерпретації дозволяє дійти висновку, що формування стратегії підприємства розглядається вченими як досягнення конкретної системи корпоративних цілей на засадах впровадження в систему управління принципів формалізації та планування. Формування стратегії відбувається за допомогою переходу із реального стану підприємства, яке оцінюється на основі СВОТ аналізу у майбутнє, оскільки спрямоване на покращення внутрішніх показників підприємства, що підлягають оцінці. Така точка зору переважно домінувала у 60-70 рр. 20 ст. Суттєві зміни клієнтської поведінки обумовили розвиток нового етапу розвитку концепції стратегічного управління. Наступним етапом концептуальним розвитку теорії стратегічного управління є екзогенний підхід, який розглядає сутність стратегічного управління як сукупність дій та управлінських рішень підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища. Тобто, стратегічне управління за умов даного підходу починає розглядатись як адаптивна реакція підприємства на несприятливий вплив факторів зовнішнього оточення. До основних представників даного підходу можливо віднести наукові праці А. Роуа, Д. Шенді, К. Хатена, Е. Рюлі, З. Румянцевої [1, 4, 7].

Формування нових наукових поглядів призводить до оновлення поняття стратегічного управління. У даний період часу стратегічне управління розглядається як процес прийняття рішень та встановлення зв'язків із погрозами та сприятливими можливостями зовнішнього середовища з метою досягнення бажаного стану ефективності у діяльності підприємства на основі розподілу внутрішніх ресурсів. На даній стадії розвитку концепції стратегічного управління підприємство продовжує концентрувати увагу на внутрішніх процесах, але управлінці починають накопичувати інформацію щодо розвитку

зовнішнього середовища з метою прогнозування та забезпечення своєчасних адаптивних управлінських рішень та дій щодо подальшого покращення результативних показників діяльності підприємства у довгостроковій перспективі.

Подальша систематизація впливу факторів зовнішнього середовища призводить до появи інституціонального підходу, який розглядає стратегічне управління як систему, яка характеризується множинністю взаємопов'язаних елементів. Х. Віссема запропонував наступне визначення терміну стратегічне управління: стратегічне управління – це стиль управління (мотивований споживачами, орієнтований на майбутнє, спрямований на конкуренцію) та методи комунікації, передачі інформації, прийняття рішень та планування за допомогою яких апарат управління та лінійні управлінці своєчасно приймають та конкретизують рішення стосовно підприємницької діяльності [2, с. 176]. На наш погляд суттєва відмінність даного етапу розвитку концепції стратегічного управління полягає у тому, що, окрім прибутковості, визначаються найбільш впливові фактори зовнішнього середовища, які здійснюють вплив на розвиток підприємства: споживачі, конкуренти, інноваційність, що у подальшому стає основоположними перспективами збалансованої системи показників, менеджменту якості та управління результативністю. Крім цього, підкреслюється суттєве значення комунікаційної складової підприємства, яка є підґрунтям його управлінських дій та рішень. Розгляд зворотніх комунікаційних зв'язків призводить до розуміння сучасної логіки формування стратегії: проекція майбутнього бажаного стану до поточної діяльності підприємства на основі декомпозиції та деталізації перспектив, процесів та показників.

Останнім суттєвим етапом розвитку концепції стратегічного управління є семантичний підхід. М. Туленков розглядає стратегічне управління як програмний спосіб мислення, що базується на стратегічній орієнтації як компоненті філософії та спрямований на досягнення цільових орієнтирів, забезпечення конкурентоспроможності, стійкості конкурентних позицій та довгострокового успіху [12]. У даному визначенні стратегічна мета змінюється на стратегічну орієнтацію. Поява неформалізованого поняття “стратегічна орієнтація”, що є похідною від філософії підприємства, яка обумовлює всі процеси та механізми внутрішньої діяльності підприємства та успіху у якості результуючого показника системи стратегічного управління дозволяє стверджувати, що сучасна система стратегічного управління відбувається на засадах перспективного моделювання. Програмний спосіб мислення стає можливою схемою функціонування управлінської системи завдяки існуванню інформаційної системи із значущим за часовим періодом масивом даних, який проходить стадію формалізації на засадах загального менеджменту якості, системи збалансованих

показників та управління результативністю. У якості довгострокового орієнтира у даному підході запропоновано використовувати якісне поняття успіх, моніторинг середньострокової діяльності проводити на основі оцінки стійкості конкурентної позиції підприємства, залежно від зовнішніх умов розвитку бізнесу. Подальші дослідження даного питання у [9, 10] дозволяють визначити економічне зростання у якості результуючого показника оцінки ефективності функціонування системи стратегічного управління підприємства у довгостроковий період часу. При цьому, пропонується проводити оцінку економічного зростання на всіх рівнях управління відповідно до філософії та місії підприємства. Основою для формування стратегії є ключові фактори успіху, які формуються із найбільш вагомими конкурентними перевагами та рекомендуються до розвитку за напрямками інноваційності, людського капіталу та інвестиційної привабливості запропонованих стратегічних альтернатив. Таким чином, сучасна концепція стратегічного управління розглядає стратегію як певний вектор розвитку підприємства, що формується шляхом декомпозиції бажаної конкурентної позиції підприємства через ключові фактори успіху у реальні процеси за принципами забезпечення стійкого економічного зростання, на основі формування конкурентних переваг, забезпечення гнучкості та синергії використання внутрішніх резервів підприємства в умовах існуючих можливостей зовнішнього оточення.

Список літератури

1. В. Р. Веснин, *Стратегический менеджмент*, М.: МГИУ, 2008.
2. Х. Виссема, *Стратегический менеджмент и предпринимательство: возможности для будущего процветания*, М.: Финпресс, 2000.
3. А. Т. Зуб, *Стратегический менеджмент: теория и практика*, М.: Аспект-Пресс, 2002.
4. В. Д. Маркова, и С. А. Кузнецова, *Стратегический менеджмент*, М.: “Инфра-М”, 2000.
5. Н. Минцберг, Дж. Б. Куинн, и С. Гошал, *Стратегический процесс*, СПб.: Питер, 2001.
6. Г. Минцберг, Б. Альстрэнд, и Дж. Лэмпел, *Школы стратегий*, СПб.: “Питер”, 2000.
7. В. Д. Немцов, *Стратегічне управління*, К.: ТОВ УВПК, 2001.
8. Я. А. Полякова, “Воздействие факторов внешней среды на возникновение и развитие стратегического менеджмента”, *Управління розвитком*, №1, с. 59-64, 2005.
9. Я. А. Полякова, “Методика оцінки економічного росту промислового підприємства”, *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*, №2, с. 137-140, 2006.
10. Я. О. Полякова, “Логіко-семантична основа формування базових компонентів стратегії підприємства”, *Проблеми економіки*, №4, с. 151-157, 2016.
11. А. А. Томпсон, и А. Дж. Стрикленд, *Стратегический менеджмент*, М.: Банки и биржи. ЮНИТИ, 1998.
12. М. В. Туленков, *Сучасні теорії менеджменту: навч. посібник*, К. Каравелла, 2007.

Л. Меренкова, Ю. Холодна ВИДИ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	103
Є. Ю. Місюра, М. С. Бріль ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ.....	105
А. Мосумова, І. Олувасейдайо МІЖНАРОДНИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	107
А. Мордовець СУЧАСНИЙ СТАН АВТОНОМІЇ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ.....	109
П. Орлов, Д. Новіков СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ ПРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	111
В. Онегіна, А. Діброва ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СЦЕНАРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ.....	113
Н. О. Пархоменко, О. В. Перепелюкова СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТУК УКРАЇНИ В СВІТОВОМУ ПРОСТОРІ.....	115
Н. С. Пасенко, М. С. Горяєва ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	117
О. Панасенко, Л. Чаговець МОДЕЛЮВАННЯ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	119
А. О. Пастушенко ПРО ЕКОНОМІЧНУ СКЛАДОВУ АНГЛІЙСЬКОГО МОРСЬКОГО РОЗБОЮ ПЕРІОДУ АНГЛО-ІСПАНСЬКОЇ ВІЙНИ (1585–1604 РР.)	121
В. Письмак ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАВОК ЗА РАХУНОК УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІШАНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	123
Я. Полякова КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	125
О. В. Птащенко, І. О. Шевченко АУДИТ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ.....	127
В. Понікаров, О. Федорищева АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ.....	129
Д. Погрібняк ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В АДАПТИВНОМУ УПРАВЛІННІ ОБ'ЄДНАННЯМ ПІДПРИЄМСТВ	131
О. Пушкар, Ю. Татаринцева ІНСТРУМЕНТИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ ВРАЖЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	133
І. Плєсқун РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ЕТАПІ ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДНОСИН З КЛІЄНТАМИ БАНКУ ЩОДО ЇХ ОБСЛУГОВУВАННЯ	135
П. Проноза, О. Корват БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	137